

спеваў у мінулым дапамогу хормайстру ў яго рабоце. Багатую спадчыну пакінула нам руская харавая педагогіка. Аўтарамі металічных дапаможнікаў па харавых спевах былі ў асноўным практыкі, і сярод іх выдатны майстар М.І.Глінка -- заснавальнік рускай класічнай музыкі, аўтар кніг, звязаных з вакальнай працай.

Калі ўважліва вывучаць сучасныя металічныя дапаможнікі па вакальнаму выхаванню у хоры, можна выявіць традыцый рускай школы харавых спеваў: навучанне сыхаць без суправаджэння, выпрацоўка безаганнага інтанавання, навучанне ад прымарнай зоны галасоў, а таксама выразная падача музычнага і літаратурнага тэксту.

Вельмі важныя думкі, якія тычацца асноў вакальнага выхавання, М.І.Глінка выклаў у працы, якая называецца «Упражненні для усавешчвання галоса», а таксама ў металічных тлумачэннях да гэтай працы. Адным з найбольш моцных бакоў яго методыкі з'яўляецца ўвага да вакальнай культуры спевачка. Натуральнасць, дакладнасць і выразнасць -- асноўныя патрабаванні мастака. Метад М.І.Глінкі можна ахарактарызаваць як складаны комплекс прыёмаў, накіраваных на натуральнае развіццё вакальных і музычных даных спевачка.

Для дырыжора хору асабліва важныя рэкамендацыі М.І.Глінкі аб практыкаваннях па нотах, «без всякого усилия берущихся, ибо, усовершенствовав их мало-помалу, потом можно отработать и довести до возможного совершенствования и все остальные звуки». Яго рэкамендацыі садзейнічаюць развіццю і ўмацаванню дыхання і апоры галасу, ўраўнаважанню гучання сярэдняга рэгістра і падрыхтоўцы да пераходу на верхні, які карысны для развіцця галасу і іншых яго якасцей.

Характэрна, што лепшыя практыкі-хормайстры, такія як Г.Цітовіч, М.Дрынеўска, стаяць на тых жа пазіцыях, развіваюць і канкрэтызуюць тыя ж ідэі.

Таму не выпадкова вяртанне да вакальна-педагагічнай і выканальніцкай спадчыны М.І.Глінкі, бо асноўныя думкі кампазітара, яго метады не страцілі актуальнасці і сэнна. Трэба не фармальна, а творча павыходзіць да вывучэння яго прац і выкарыстання іх у народна-харавым выкананні.

Гаўрыла Л.М.,
дацэнт

НАРОДНАЯ ПЕСНЯ -- АСНОВА НАРОДНАПЕСЕННАГА ХАРАВОГА МАСТАЦТВА

Народныя спевы -- каштоўнейшае багацце нашай нацыянальнай музычнай культуры. Шматвяковая праца чалавека да народных харавых спеваў, да на-

роднай песні, вялікі яго талент стварылі непаўторна прыгожы мастацкі свет. І ў гэтым свеце цяжка знайсці іншую народную песню. Народная песня -- гэта зыходны матэрыял, аснова народнага мастацтва.

Якасці народнай песні прыцягвалі ўвагу вышэйшых кампазітараў, фалькларыстаў, пісьменнікаў і грамадскіх дзеячаў. Першыя запісы беларускай народнай песні з'явіліся ў 1817 г. Пазней вывучэннем беларускай песні займалася Паўночна-Заходняе аддзяленне Пецярбургскага рускага географічнага таварыства. Ім выдадзены «Белорусские песни Минской губернии». У апошнім чвэрці XIX ст. папярэдня дзейнасць на зборы народных песень, робяцца спробы навуковага асэнсавання народнапесеннай мовы. Даследаваннямі і запісам песень займаліся чэшскія, украінскія, польскія, літоўскія дзеячы культуры.

У наш час беларускія музыказнаўцы М.Нісневіч, С.Нісневіч, Л.Мухарыцкая, Г.Цітовіч, З.Мажэйка і іншыя прасачылі разнічкі беларускай народнай песні ад яе старажытных вытокаў да сучаснасці.

Беларуская народная песня ахарактарызуецца вялікай разнастайнасцю жанраў. Песенны беларускі фальклор бесперапынна развіваўся з улікам змен у рэальных умовах.

Жыццё народнай песні на сцэне адрозніваецца ад традыцыйнага існавання яе ў быццё. Сцэна патрабуе імклівага развіцця, бесперапытнасці ўпугранага дзеяння. Значыць, патрэбны сцэнічны варыянт традыцыйнага мастацтва. Узнікла неабходнасць пошуку спецыфічнай мастацкай формы. Народная песня як самастойны від мастацтва павінна перш за ўсё задавальняць мастацка-эстэтычныя запатрабаванні людзей. Ва ўмовах спецыфічнага дзеяння ші абраду яна з'яўляецца толькі часткай агульнай задумкі, і таму на яе ўскладаюцца асаблівыя функцыі. Народная песня ў спецыфічнай кампазіцыі ші абрадзе дапамагае выявіць асноўныя напрамкі ў развіцці музычнай драматургіі, асноўную ідэю і накіраваць увагу ўдзельнікаў на выяўленне задумкі дзеяння ші абраду. Такім чынам, народная песня з'яўляецца асновай для выяўлення агульнай ідэі, вобразаў, пачуццяў у дзействе і абрадзе.

Хочацца зазначыць, што народная песня і абрад узаемазвязаны. У залежнасці ад зместу абраду або дзейства выкарыстоўваецца і пэўная народная песня.

У апошні час напіраецца і ўзасмнае пранікненне, і ўзасмнае абагачэнне абрадаў. Традыцыйныя музычныя абрады насычаюцца новым зместам, а ў сучасных музычных абрадах напіраецца імкненне да захавання традыцыйных формаў.

Старажытныя абрады не толькі не страцілі сваёй значнасці, але і сталі прадметам беражлівых адносін і вывучэння іх музыказнаўцамі, фалькларыстамі. Абрады творча выкарыстоўваюцца і ўключаюцца ў рэпертуары вядучых мастацкіх калектываў нашай рэспублікі. Ансамбль «Валачобнікі» ў сваіх праграмах паказваў такія старажытныя абрады, як «Ряселле», «Купалле», «Жніво», «Каляды» і інш. Цікаваць да абрадаў характэрна і для такіх калектываў, як «Цершца», «Неруш», «Радзімічы», «Рунь», «Крушчкія музыкі».